

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un őr garmond: odată 7 cr., a dóua óra 6 cr., a treia óra 5 cr., și de fie care publică-tiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea și Admini-stratiunea Unirii»

in
Blașiú.

Anulú IV.

Blașiú 21 Aprilú 1894.

Numórlú 16.

Învingere și osêndă.

Istoria éráși ne-a făcutú să asistămú la o ironie deosebită.

Deoparte liberalii nostri serbézá cu bucurie *învingerea* cásătoriei civile, de altă parte unú ilustru jurisconsultú liberalú pronunță *osînda* cea mai grea asupra orí cārui felú de cásătorie civilă.

În Pesta o maioritate imposantă votéză proiectulú guvernului. În Viena în acela-și timpú pronunță celú mai mare pandectistú din Germânia, profesorul de universitate din Berlinú și membrulú casei de susú alú imperiului germánú Dr. Dernburg unú discursú, prin care se vestejesce orí ce formă a cásătoriei civile.

Este într'adevêrú o ironie deosebită a istoriei în faptulú acesta.

Marii nostri jurisconsulti în frunte cu ministrulú de justiție Szilágyi nu aveau destule cuvinte pentru a se provoca la esemplulú Germâniei, unde — după părerea dinșilorú — cásatoria civilă obligátore a produsú atâtea bine-faceri.

Și tocmai atunci vine unú membru alú legislativei germáne, unú jurisconsultú de nume europênú, să spună în asociațiunea juridică din Viena, că esperințele din Germânia, suntú desastrose și nimicítore pentru cásatoria civilă obligátore și pentru orí ce altú soiú de cásătorie civilă.

Conferențiarulú a pornitú dela propozițiunea fundamentală, că „orí ce

dreptú temelulú seú celú mai adâncú îlú are în inima poporului, și că legiuitorii timpului nostru ar trebui să se siléscă a aduce opera lorú în armonie cu aspirațiunile și lipsele inimei poporului“.

Sub lumina acestú principiiu fundamentalú de dreptú a esaminatú conferențiarulú cásatoria civilă și a terminatú condamnându-o cu totă asprimea.

Elú a díșú, că este în contrastú cu inima poporului, ca actulú acela, care decide viața mirilorú, să se îndeplinească fără de o consacrare mai înaltă. Contractulú matrimonialú din firea sa trebuie să fie ca unú felinarú, care să lumineze calea, pe care aú să înainteze mirii în viața lorú conjugală, și totú acestú contractú trebuie încă dintru începutú să risipéscă orí ce indoelá și orí ce îngrijire a mirilorú.

Dar nu numai de miri e vorbă la inchiarea cásătoriei. Nu numai mirii trebuie să fie impresionai prin consacrarea superióră a contractului, ce-lú inchie. Este și unú interesú supremú alú societății și alú statului, ca contractulú matrimonialú să fie încunjuratú de cea mai mare pompă posibilă, pentru ca mirii să pricepă, că prin contractulú, ce l'aú inchiatú, s'aú făcutú membri ai societății, și că prin asta aú luatú asupra-și datorința de a lucra la perfecționarea, infrumșetarea și consolidarea edificiului socialú.

Scopurile aceste însă nu se ajungú prin cásatoria civilă, ci numai prin cás-

șatoria *religiósă*, care vécuri întregi a fostú unica formă de cásătorie.

Ce e dreptú, díse conferențiarulú, desvoltarea statului modernú a cerutú, ca contractulú matrimonialú să fie petrecutú cu mai mare îngrijire ca în trecutú. De aci însă nu a urmatú nici decátú desbrăcarea cásătoriei de caracterulú ei religiosú, ci tóte lucrurile acelea, cari îlú interesaú pe statú, se puteau încrede fórté bine funcționarilorú bisericesci.

Conferențiarulú a arêtatú mai de parte, că forma *obligátore* a cásătoriei civile este cu totulú contrarú libertății de consciință, și că din punctulú de vedere alú libertății de consciință ar fi mai preferabilă cásatoria civilă facultativă.

Pe urmă a arêtatú conferențiarulú, că în Germânia introducerea cásătoriei civile obligátore a avutú efectele celea mai rele, de-órece fórté mulți miri nu mai mergú la biserică spre a cere binecuvintarea cásătoriei lorú, ci se indetulescú cu formalitatea aceea gólă, ce se întâmplă la oficiulú stării civile. Și urmarea e descreștinarea familiei, înflorirea creșcêndă a demoralisării și descompunerea societății. Și rezultatulú e, că statulú, care e datorú a întări legăturile societății, prin introducerea cásătoriei civile sémênă disordine și perire și își sapă însu-și mormintulú.

Êtă în liniamente generale cuprinsulú conferinței profesorului Dernburg.

Este ușorú de priceputú, câtú sânge rêu a produsú în tabêra liberalilorú din

Feuilleton.

„Schitulú din tei.“

Întru memoria poetului Dr. F. W. Weber
(† 5 Aprilú a. c.)

Celú mai plăcutú poetú germánú modernú, cu care am făcutú cunoscință ocupându-mé de literatură germánă în *Graz*, este Weber, autorulú renumitului poemú epicú „*Dreizehnlinden*“, pe care pe românesce l'am tradusú cam verbalú cu: „Schitulú din tei.“

Unú tinêrú prietinú imi atrase atențiunea primadată asupra acestú poemú, care dela 1878 până acuma a vêdutú în mai multú de 60 de edițiuni lumina. Eú am edițiunea a 56-a dela 1893. De atunci de bună samă aú mai apărutú încă câteva.

Luasem împrumutú dela prietinulú meú acéstă carte, ca să o cetescú. Dela primele șire m'a captivatú. Și cetindú mereú înainte așa mi-a plăcutú, încâtú îndată m'am hotărítú a mi-o procura, ca să o cetescú din cartea mea și să-mi însemnú cu dragă voe marcantele pasaje, cari cu puține cuvinte spuneau frumóse și mari comori de înțelepciune. N'am cetitú nici cândú carte, care

mai multú să mé fi atrasú, ca acestú poemú. Cândú numai timpulú imi permitea, o luam a mână, cetiam și recetiam, declamam cu tonú înaltú, și mé rápia, de imi vinia să cântú unele pasaje, mai alesú de cele lirice.

Pușini vorú fi cunoscêndú dintre Români acéstă perlă a literaturii moderne. De aceea aflu cu cale a spune câteva cuvinte despre ea.

O facú cu dragú, ca să înalinescú o datorință pie față de poetulú, a cărei mórte cu durere am aflat-o chiarú din „Unirea“.

De cândú am „Schitulú din tei“, care nu e uniculú, dar celú mai clasicú productú alú lui Weber, o legătură gingașe simțiam între mine și elú. Mé simțiam óreși cum fericitú, că am ajunsú, să-l facú cunoscință. Am căutatú, să-l aflu biografia și să-l cunoscú mai de aprópe viața. Lungú priviam la chipulú lui venerabilú, simpaticú, cu frunte clară și cu ochi adânci, adânci.

Unú bărbatú interesantú în tótă formă! Elú medicú, consilierú sanitarú, — și elú poetú atâtú de admirabilú.

Elú a pătrunsú legăturile trupului omenescú cu tóte secretele materiei, — și în locú să devină, ca medicilú cei mai multí de acum, unú materialistú fără rostú, care négá

esistința sufletului, pentru că secționândú nicăiri n'aú datú de elú, și négá pe Dumnezeuú creatorulú deducêndú omenimea dela unú orangutang óre care, — elú, Weber, devine, rămâne poetú, idealistú, care cuprinde tainica armonie universală cu tótă poesia ei, așa cum ne-o presentă Evangelia în învățăturile Mântuitorului.

Căci Weber n'a fostú numai poetú, elú a fostú *poetú creștinú* per eminentiam.

Sufletulú lui curatú, bogatú în sentimente, cu o sbrátóre fantase, și strălucitorú de fericire, era sufletulú din fire creștinú, despre care unú mare bărbatú bisericescú a díșú, că „anima humana naturaliter christiana“.

Și ca poetú elú n'a fostú numai sentimentú, ce se încalđesce din cândú în cândú, de se varsă în scurte poesióre lirice, ocașionale, — nu! Elú a fostú unú spiritú mare, creatorú, care a sciutú concepe unú mare obiectú artisticú, cum e „Schitulú din tei“.

Las că a trăitú o viață lungă, a avutú timpú pentru a-și cristaliza ideile pe lângă unú simburé într'unú mare cristalú, — dar a avutú și basă, și pregătire, și voe și hărnicie. Pentru că deși e adevêratú, că poeta nascitur, — totuși uu e absolutú adevêratú.

Austria și Germania conferința asta. Ei nici nu facă taină din supărarea lor și atacă pe ilustrul jurisconsult cu o vehemență de totu' extraordinară.

Liberalii noștri sunt mai astuți. Ei o trecu' cu vederea, ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic. Și au dreptate. Pentru că dacă ar striga, lumea s'ar deștepta și ar vedea, că nu numai clericali, iesuiții, ultramontani și „dacoromâni” combatu' căsătoria civilă, ci și oameni de renume profesorului Dernburg.

Dar tactica asta totu' nu le va folosi. „Inima poporațiunii” întregi din țară este contrară proiectelor bisericesci ale guvernului, și chiar să se aducă acum legile acestea, ele nu voru' pute' dăinui, pentru că numai acele legi potu' să stea, cari sunt „în armonie cu aspirațiunile și cu lipsele inimei poporului”.

Trecu' au timpurile acelea, cându' o mână de oameni să porțe de nasu' milioanele de cetățeni. Ideile originale creștine de adevărată libertate și de suveranitate a poporului voru' străbate inima poporului, și cea dintăiu manifestare a inimei acesteia renăscute va fi ștergerea legiloru' acelora, cari se voru' fi aduși în contradicere cu „aspirațiunile și lipsele inimei poporului”.

Datorința noastră este, să facem, ca inima poporului să se manifeste, ca să pricépă legiuitorii, ce au de făcutu'.

De ce-i bună logica? — Am auzit odată pe un celebru dialecticu' dicendu': „Logica e bună la toate.”

De vorba asta mi-am aduși aminte, cându' am examinat numele acelu' deputat, cari au votat pentru și cari au votat contra căsătoriei civile.

Am vedu' adevărat pe Silviu Rezei votându' contra căsătoriei civile. Și firesc am rămasu' incrementu'. Elu' să voteze contra,

un membru alu' partidulu' liberalu'! Apoi dacă nu-i acesta curajū, apoi . . .

Dar continuarea urmază.

Totu' în acea ședință se face propunerea de a se da ministrulu' de justiție votu' de blamă pentru *activitatea lui legislatorică*.

Și ce să veđi! Între aceia, cari îi votează ministrulu' *încredere*, vedu' totu' pe *Silviu Rezei*.

Care va să ăi: votezi contra proiectulu' și totu' atunci votezi *încredere* aceluia, care a pregătitu', prezentatū și apăratu' proiectulu'.

Apoi dacă nu-i asta *consecință logică*, apoi atunci într'adevăr nu mai este nici o consecință! Apoi nu-i adevăratu', că „logica e bună la toate”?

Încolo Silviu Rezei n'a fostu' singuru' cu logica sa. A avutū „socium dolorum” pe Todor József, canonicu' din Alba-Iulia.

Ce să le faci? „Logica e bună la toate.” Și apoi suntem la capetulu' véculu'. Fin de siècle . . .

Rusificarea în Băsarabia.

Sub acestu' titlu' reproduce „Gazeta Transilvaniei” unu' articulu' din țiarulu' bucuresscū „Țara”, în care se arată, că încercările muscălesci de a rusifica pe Români introducându' limba rusescă prin toate bisericile românești au rămasu' zădarnice. Această dovedește rezistența rasei române în contra copleșirii. De vre-o 40 de ani o parte din venitele bisericesci și mănăstiresci s'au destinatū pentru asilu' din Chișineu, care adăpostește în fiecare anū 120 de copii săraci și orfani, cărora li-se dă o educație completă rusescă. Elevii cei mai eminenți se trimitu' apoi la facultatea de teologie din Chișineu și la universitățile din Petersburg, Moscva și Odessa. Deși acești elevi sunt primiți în asilu' dela frageda etate de 6 ani și ținuți acolo 10—12 ani spre a fi rusificați, ei totuși vorbescu' între sine într'ascuși moldovenesce (românește). Eră cându' iesu' în lume, refușă a merge în centrul Rusiei, ci se aședă în patria sa. Aici sub influința mediulu' puru' moldovenescu' ei redevinu' eră Moldoveni.

Ne pare bine, că elementulu' românū se

conservă încă în nefericita Băsarabia. O mică observare totuși ne vedemū îndemnați a face la cuvintele, ce le permite venerabila „Gazeta” la articulu' citatū. Ei adevăratu' dice: „Este forțe greșită părerea anora, cari susținū, că identitatea de religione a Românilorū cu Rușii înlesnesce forțe multū desnaționalizarea elementulu' românescu' de cătră oceanulu' slavū. Cătu' de falsă este această credință a acelora, cari manifestăzū în toate ocasiunile temerea lorū de panslavismū, ne dovedesc Băsarabia.”

Cătu' de amarū se înșală bătrāna „Gazeta”, care crede, că identitatea de religione a Românilorū cu Rușii nu înlesnesce desnaționalizarea elementulu' românescu', ne dovedește articulu' citatū, unde se ăice despre Români băsarabeni: „În ce privește însă simțemintulu' naționalū, acesta le lipsesce cu dese vărsire, căci moldovenismulu' lorū n'are a face nimicu' cu naționalismulu'.” Întrebămū pe „Gazeta”, că ore identitatea de religione cu Rușii nu a contribuitū, ca Români băsarabeni să fie lipsiți cu dese vărsire de simțemintulu' de naționalitate? Noi suntemū de modesta părere, că în Rusia ca și airea, unde elementulu' românescu' locuesce împreună cu celū slavū, identitatea de religione este o cauză principală, că în Români se stinge simțulu' naționalū, și ei pe încetulu' se slaviseză. Români din Băsarabia după ce în viața publică de statū nu se potū afirma ca Români, ar trebui, să o facă acesta în biserică. Scoțându-se însă limba romānă din biserică și introducându-se pe basa identității de religione cea rusescă, a urmatū, ca spiritulu' naționalū românescu', neavându' terenū de activitate, să se stingă, deși Români băsarabeni vinū desū în contactū cu Români din provinciile, unde este dezvoltatū simțemintulu' naționalū. La poporulū polonū din Rusia, care nu este de aceeași religione cu Rușii, consciința națională se păstrează continuū vie și deșteptă. În Bucovina elementulu' rutenescu' se întăresce pe contulu' celū românescu'. Preoțimea și inteligența rutenă în multe locuri face pe poporulū românescu' să credū, că și rugăciunea numai dacă o rostescē rusescē, este bine primită lui Dumnezeu, pe cându' în limba moldovenescă îi este urgisită. Poporulū în simplitatea sa crede acelu' preoți, cari sunt de o religione cu elū, și credându-le se instrăineză de nemulū seū. Cu cătu' succesū se folosesce în Sērbia și Bulgaria identitatea de religione spre a desnaționaliza pe

Pe lângă „nascitur” mai luape și o mare parte din „fit”.

Născutu' în regiuni frumose, ficiorū de forestierū din *Alhausen* (Vestfalia), de sigurū sufletulu' lui deschisū din fire impresiunilorū a avu' cu ce se nutri din vreme. Părinții lui erau săraci, elū setosū de sciință; de aceea harnicu' trebuia să fie, ca să se susțină la școlă. Pe lângă talentele lui naturale harnicia și zelulu' lui aparū directivele tinereței lui, directive, ce-lu' conducū până în sfârșitulū vieței. Muncă, zelū, însuflețire, credință tare în Dumnezeu, îndestulare cu sine însuși, idealuri mari politice și sociale, bunătate de inimă, adevăratu' umanismū creștinescū, acestea îlū caracterisează în viață, — acestea se regălescū pregnantū și din poeziile lui drăgălate de o dese vărsită frumsetă de formă modernă.

Câteva date biografice voru' clarifica această caracterizare. Născutu' la 26 Dec. 1813, gimnasiulu' îlū absolvéza în Paderborn, apoi în 1833 merge la universitatea *Greifswald* studiāndū acolo doi ani filologie, apoi medicină. În timpulū acesta elū face îndelungate călătorii, totu' pe josū, omnia secum portans. La Breslau, apoi ér la *Greifswald*, de aci până în Svedia, făcēndū câte șapte miluri pe ăi.

La 1838 se promoveză. Petrece cătu' în Halle, în Praga, apoi în Viena. Totu' pedestru cerceteză Triestulū, Venetia, Roma, Napoli, trece de acolo prin Marseille și Lyon la Paris, unde practiseză mai multū timpū într'unū spitalū vestitū.

Câte bogății de frumseti naturale n'a gustatū sufletulu' lui în decursulu' unei

atari călătorii! Orașele nemțesci cu zidurile și întăriturile lorū istorice! Triestulū și Venetia cu lumea lorū de mare, de apă! Roma, eterna cetate, cu conorile artistice și monumentele creștine! Lumea clasică susținută alături cu cea nouă, creștinismulu' și păgânismulu' în paralelă, . . . Roma ca centrulū imperiulu', ce s'a ruinatū, . . . și Roma ca centrulū lumii creștine cu aureola vecinicieii!

Dapoi Napoli, „la bella Napoli”, pe unde veđi ca într'o cameră întrégă firea. Ceriulū azuru' și pământulu' cu minunățiile lui. Câmpiile verđi și munții stăncosți și gheoși. Vesuvulu' îți arată međulū pământulu' cu clocotitorulu' lui focū și cu lavă, marea nesfârșenia ei, Pompeji din jurū îți deschide lumea de acum 2000 de ani, ér Acuariulu' lumea cea din adâncurile mării . . .

Câte impresii pentru unū sufletū simțitoriu!

La 1842 Weber se aședă ca medicū în loculū de cură *Driburg*, situatū într'unū tinu' farmecătoriu'. La 1856 trece la scaldă *Lipp-springe* de lângă Paderborn, totu' așa de frumosū situatā. La 1867 se mută într'unū castelū *Thienhausen*, nu departe de *Pymont*, ér la 1887 în amicalulu' orașelū *Nieheim*, în casa sa proprie.

Cătu' de harnicu' a fostū, se pōte cugeta. A fostū mediculu' celū mai vestitū de ocupatū și conscientiosū, apoi poetū productivū, de la 1761 chiarū și deputatū, membru alu' centrulu'.

Astfelū elū alina durerile trupesci, îndulcēa sufletele cu poeziile sale pline de îndestulare, sēniinū și mângăiere, și apēra ca politicū activū drepturile cetățenilorū liberi.

Fericitū naturelū și binecuvintatū viață a avutū.

Cu liniște a pututū privi în fața morții dicēndū în poesia „*Ein Traum*”, carea a scris-o la aniversarea a 80-a a născerii sale: Der dunkle Fährmann winkt in seinem Nachen: O, gebe Gott ein seliges Erwachen!

* * *

Celū mai prețiosū productū alū poeziei lui, cum am ăisū, este poemulu' epicū-liricū „*Schitulū din tei*”. În elū s'au cristalisatū ideile, vederile lui Weber într'unū întregū deplinu'. Voiū spune pe scurtū firulū povestii, carea cu atāta dragū o recetescū, cu atātū mai virtosū, că mi-am propusū, dacă-mi ajutā Dumnezeu, să îmbracū în haină romānescă această poetică fiică a poetulu' germanū. Bine va fi, să-i cunoșcemū acum măcarū pe scurtū cuprinsulu'.

Eroulū este *Elmar*, unū june saxonū, frumosū, fantasticū, ca toți vestfali. Elū este blondū, înaltū, cu ochi mari. Parcā-lū vedū, cum sbōră în vintū pletele lui ușore, cându' fuge pe treptele palatulu' seū rămasū pustiu. Elū e orfanū, singuru' singurelū. Pe tatā-seū nu l'a cunoscutū. A auzitū numai despre elū, că a fostū vitēzū și a omorītū chiarū și unū bălaurū, care făcea mari pagube în jurū. Sermana lui mamă, rămasă numai cu elū, adese se pornia în lacrimi, îlū prindea în brațe și-lū săruta pe frunte oftāndū. „Puiule, tu nu ai tatā, — cine să te învețe bărbăție?” S'a socotitū deci și l'a dusū la unū nemū alū lorū, la unū preotū păgānū, Tiatgrim din țara Frisilorū. Acolo a crescutū elū, ascultāndū înțeleptele sfaturi ale bătrānulu' preotū

Români, dovedesce faptul, că Românii din țările acestea nu mai dau nici un semn de viață națională.

În sfârșit dăcem „Gazetei“, că-I poate ajunge, câtă s'a împotrivit până acuma adevărului. Ea nu s'a întemeiat cu acest scop.

Revista bisericească.

Din Patrie.

Primatele dela Strigonu a convocat pe 20 I. c. conferința episcopatului catolic în palatul său din Buda. Obiectul consultărilor îl va forma actuala situațiune politică bisericească, cestiunea congruei și afacerile curente neresolvate în conferința precedentă.

Noul arhiepiscop de Agram în 14 a. c. a depus jurământul înaintea Monarchului în Viena, fiind de față ministrul croat Iossipovich. Totu atunci a depus la nunțiată și jurământul de fidelitate Papei.

Roma.

Duminecă s'a îndeplinit cu mare solemnitate ceremonialul pentru canonizarea fericitului Ioan Davila, de origine spaniol. Solemnitatea s'a celebrat în biserica s. Petru, care era plină. De față au fost ambasadorul spaniol pe lângă Vatican dimpreună cu personalul ambasadei și 7000 de peregrini spanioli, cari au sosit încă de Sâmbătă în Roma. Tribunele au fost ocupate de un public ales. După ameză Sfântia Sa Leon XIII s'a rugat la altarul sfântului Ioan Davila, cu care ocaziune erau în biserică la 40,000 de persoane.

În 19 a. c. au mai pornit din Spania 6000 de peregrini la Roma.

În cel mai de aproape consistoriu, care se va ține în luna viitoare, Sfântia Sa va crea 6 cardinali noi, și anume patru italieni, unul francez și unul spaniol.

Germânia.

Parlamentul imperial german în ședința de Luni a primit și în a treia cetire propunerea centrului referitoare la scoterea din vigore a legilor aduse în Mai 1874 în contra Iesuiților. Deputatul Hompesch spre motivarea propunerii arată, că este nefundată temerea unora, ca și cum reîntorcerea Iesuiților ar conturba pacea religioasă. Acum Germania are lipsă neîncunjurată de activitatea ordurilor religioase. Ordul Iesuiților promovează moralitatea și înfruntă elementele revoluționare. Dreptul civil de asemenea pretinde abrogarea legii, prin care nu se tolerază Iesuiții în Germania, care lege vătămă foarte greu pe catolici, fără ca să aducă cel mai mic folos imperiului; ba e chiar nedemna de un imperiu puternic. — Liebnicht declară, că socialdemocrații primesc propunerea, dară nu o facă acesta din iubire față de biserică. Socialdemocrații nu se tem de Iesuiți. — Purcedându-se la votare nominală parlamentul cu 168 în contra la 145 a primit propunerea. Pentru propunere au votat membrii centrului, polonii, socialdemocrații, alsațianii, partidul popular german de sud și o mare parte a liberalilor; era în contra ei liberalnaționalii, conservatii, partidul imperial și o parte a liberalilor.

Mai restă acum, ca să se pronunțe și consiliul federal asupra propunerii pentru reîntorcerea Iesuiților și a ordurilor religioase, cari le califică legea de înrudite cu Iesuiții. După ce însă așa numiților „frați albi“, cari lucră cu zel și abnegațiune admirabilă în coloniile germane din Africa, ministrul prusian de culte Bosse le-a concesișă așezarea în Prusia fără a se opune la acesta consiliul federal, așa se crede, că nici reîntorcerea Iesuiților nu se vor crea dificultăți din partea acelu consiliu.

Revista politică.

Afaceri interne.

În ședința din 12 a. c. a camerei deputaților după discursul ministrului de justiție asupra căsătoriei civile a urmat votarea. Pentru proiectul guvernului au votat 196 deputați guvernamentali, 11 Apponyști, 70 independentiști și 4 disidenți; în contra proiectului și-au dat voturile 1 guvernamental (Rezei Silvius), 51 Apponyști, 23 independentiști și 31 disidenți; era dela votare s'au abținut 10 guvernamentali (unii reversaliști), 4 Apponyști, 7 independentiști și 4 disidenți. Dintre deputații de naționalitatea română au votat pentru proiectu Beleşu, Bogdanu, Szerb, Vincz și Vuia, în contra Mihályi, Rezei și Șerbanu.

Totu în ședința de Joi a ajuns la ordinea zilei și propunerea deputaților Szalay Imre și Onody de a se da votu de neîncredere ministrului Szilágyi. Propunerea a fost respinsă cu 214 voturi contra la 102. E de însemnat, că Rezei a votat încredere ministrului dimpreună cu deputații români, cari au fost credincioși guvernului și în cestiunea căsătoriei civile.

La începutul ședinței de Vineri radicalul Hermann Otto polemizându cu oratorii, cari reprobă nisuița de a seculariza averea bisericească, de nou se provocă la articolul de lege XX din 1848 urgitându esecutarea lui. Horánszky probază cu citate scose atât din legile dela 1848 cât și din Verböczi, că secularizarea nu e altceva decât o despoiere, o înstrăinare nedreptă.

Începându-se desbaterea specială asupra proiectului despre căsătoria civilă s'au primit aproape fără nici o modificare 27 §§-i.

Sâmbătă și-a motivat Ugron pro-

al lui Wodan (zeiul vechilor germani). Dela mamă, dela moșu și de pretutindeni mai ales una a învățat tinărul saxon: să urască pe creștini și pe franconi, cari umblau, să-i încreștineze și să-i subjege.

În vîrsta lui tinără, de 13—14 ani i-s'a întâmplat, de a scăpa de morțe o copilă frumoasă, ce era să se începe într'un lacu. Era Hildegunde, fata unui boieru încreștinat, vecin cu casa și moșia lui părintescă. Și el nu mai pôte uita scena cu scăparea copilei, care palidă de frică și erași roșie de rușine, îi mulțămia tremurându, și deodată îl sărută, apoi confusă îl rugă, să nu mai spună la nimeni. . .

Departa, la bătrânul său moșu, gândul lui sbura totu . . . nu știu unde . . . El era doru de ceva, nu-i mai plăcea viața închisă din casa bătrânului Tiatgrim. . .

A plecat la vitejie, cu Normanii, cari cutierau cu corăbiile lor până în marea mediterană în josu toți țermurii, jefuind și trăind bine. Așa în tovărășia lor a ajuns și prin Roma . . . Dar nici sgomotul luptelor nu l-a înecat vocea dorului. S'a întors acasă, — dar vatra părintescă era rece, mamă-sa în pămîntu.

Și mare schimbare și în juru în țară. Franconi înaintasera, mulți Saxoni primiseră crucea și supremația împăratului creștinesc franconu. Ura în contra franconilor era tare în sufletul lui. Dar era singur. Omenii se daseră după pîr. Iubirea de nemu se răcise în inimile lor. Elu părea că e singur reprezentant al unui popor cu lumea lui

de obiceiuri și comori naționale, amenințate toate de cutopire străină . . .

De o parte mărirea trecutului lui, iubirea de nemu, dorul de a elibera poporul, fără a avé încredere în sine, — de altă parte lupta lui sufletescă cu creștinismul și cu dragostea. Elu iubese pe Hildegunde, dar scie, că ea e creștină, și el numai ca creștinu pôte gândi la ea. . . . În lupta acesta e aproape de desperare.

Mai vinu și persecuțiile. Elu are un rivalu. Este Gero, un franconu locșitor al împăratului, care cu ori ce prețu vre să-lu depărteze de casa boierului, tatăl Hildegundei. Ilu acuză de tăciunariu, de omu, care ține la deii păgâni și le jertfese lor. Se ține judecată. Se constituie un felu de curte cu jurați. Este acuzatoru, Gero, dar apărătoru nu. Din doispredce numai unul singur are curajulu, să-i susțină cauza. Toți ceilalți sunt lași renegați. Sentința este: „Vogelfrei“ — adică pierderea tuturor drepturilor, averilor, și dacă în terminu anumitu nu-și părăsesce țara, ori cine ilu pôte omori fără temă de pedepsă. Cea mai grea sentință. — Plecă călare și-si lasă totul. Prin pădure parcă plânge codrul după el. . . . Dar nu-l e destulă durerea expatriării, ilu mai și atacă mișesele din dosu omenii de al lui Gero. Elu pică josu săgetat mai mortu.

Nisce călugări dela „Schitul din tei“ ilu afură, ilu leau sub pază, ilu îngrjiescu și cu mare greu ilu vindecă.

Reînvie, — dar la și mi grea luptă. Dorul și iubirea Hildegundei reînvie și ele.

Călugării cu purtarea lor umană ilu facu, să depună ura contra creștinismului. Priorul mănăstirii vorbește cu elu preumblându-se prin grădina schitului. Cuvintele lui i-să boldu în inimă. Lupta grea sufletescă începe — și se sfârșese cu învingerea creștinismului. Elu se face creștinu, i-se dovedesce nevinovăția, și-si recapătă cinstea — și iubirea, pe Hildegunde cea credincioasă.

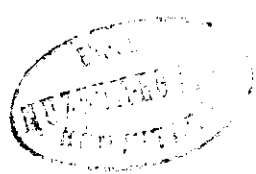
Gero o pășese rău. Deși creștinu franconul acesta, Gero, e un caracteru miserabilu. Elmar, deși păgănu, e un admirabilu caracteru. Hildegunde e o adevărată iubire credincioasă, — care cu rugăciunile și suferințele sale își recăștigă pe iubitul său și și lui Dumneșu, — căci se încreștinează, și-si fericit.

Admirabile sunt părțile lirice și tablourile.

Visurile lui Elmar pe patul de bolă grea, jalea Hildegundei, cuvintele priorului, reflexiunile lui Elmar la acelea, lupta lui sufletescă, dubiul, apoi credința, — sunt minunate.

Descrierea obiceiurilor vechi germane, noptea lui Balder, jertfa, ce i-se face, peștera vrăjitoarei etc. și întrégă lumea mitologică germană sunt clasice. Apoi tablouri din pădure, codru împoporat de paseri și dobitoace, cari toate pășesc ca în poveste la sfatu și întregesc firul povestirii.

Nu se potu reproduce, numai gusta din originalu. De aceea dacă dau vre-o partică tradusă, o facu numai ca să atragă mai multă atențiunea celor ce ar vre să cetască ceva frumosu în limba germană, pentru că

punerea făcută în numele independențistilor de a se vota neîncredere guvernului din cauza purtării sale cu ocaziunea înmormintării lui Kossuth. Ministrul Wekerle răspundând la învinuirile lui Ugron dice, că guvernul este reprezentantul puterii executive, alu coronei, pe lângă controla din partea națiunii, și rogă dieta, ca să nu admită la discuțiune propunerea lui Ugron. Ea apoi a și fost respinsă cu 218 voturi în contra la 114, reținându-se dela votare 120 (!! 114 și 120 fac 134) de deputați.

Desbaterea specială asupra proiectului de lege despre căsătoria civilă s'a continuată și în ședința de Luni, terminându-se în ședința de Marți a camerei. La desbatere a propus mai ales contele Apponyi mai multe modificări fără a se primi vre-una de ceva însemnătate.

În partidul Apponyistă din cauza legii despre căsătoria civilă a erupt scisiune. Deputații Veszter Imre, Horváth Gyula și alți doi au eșit din partid.

Austria.

În parlamentul austriac cu ocaziunea bugetului s'au repetit desu scenele furtunoase. Așa în 10 a. c. deputatul Prcernovski în numele partidului Cehilor tineri a combătut poziția referitoare la lista civilă a împăratului, care poziție în trecut a primit o tôte partidele fără discuțiune. El a și spus, că împăratul nici când nu locuiește în Praga, pe când unele părți ale anului le petrece în Budapesta, și pentru aceea Ungurii ar trebui să fie loiali, dară pe cum se vede, nu sunt; va vota în contra listei civile, de-orece poporul ceh nu primesce nimic din cheltueile votate spre susținerea curții. Totu în sensul acesta a vorbit și Cehul tiner Vasati. — Ministrul Windischgrätz reflectând la discursurile Cehilor tineri a și spus, că

traducerea, ce am făcut-o, recunosc și ăr recunosc, este o copie foarte foarte palidă a originalului celui plin de viață și colorit de diverse nuanțe.

Încă o observare. Deși poemul ne transpune într-o lume îndepărtată de noi în timp, necunoscută nouă nici azi în destul, — în lumea poporului german, și încă în timpul, când acela trece la creștinism, — conține o mulțime de reflexiuni moderne la adresa crasului materialism, ce a cuprins cea mai mare parte a Europei, și care produce atâtea crize în zilele noastre.

Și creștinii și păgânii din acest poem sunt idealști, unii într'un fel, alții într'altul. Ambele partide dau din greu în materialism.

Interesantă e în privința acesta introducerea, unde poetul vorbește cu o buhă, reprezentanta materialismului, care se răscorește contra poetilor și învățaților.

* * *
Fie acestea întru amintirea poetului meu germănu predilect!

Fie poetilor nostri de îndemnu, să urmeze această direcțiune. Să umplă inimile sale de idealuri mari, înalte, să se pătrundă de trecutul națiunii, care la noi este așa neglesu, deși așa de falnicu, și să sfîntescă iubirea lor de nemu prin iubirea adevărilor creștine, înalte idealuri, de cari genii mari ca Dante s'au inspirat.

Astfelu pôte cu mai multă abnegare, cu mai mare însuflețire amă luptă lupta mare, la care suntem angajați!

E. Dălanț.

ei ar da cu multu mai bunu testimoniū despre loialitatea poporului cehū, dacă nu ar ataca această poziție. În urma acestora s'a născutū unū sgomotū teribilū, deputații amenințându-se cu pumnii alergați spre mijlocul salei strigându: „Afară cu ei!“ Ministrulū nu și-a mai pututū continua vorbirea.

Cehulū tinerū Gregr a atacatū aspru pe deputații poloni pentru politica lorū egoistă și șovăitoare. Prin această de nou s'au ațîțatū spiritele, cătū unū deputatū polonū a amenințatū cu pumnulū pe Cehii tineri. Poziția fondului de dispoziție încă aū reieptat'o Cehii tineri.

Sêrbia.

Ministrulū-președinte Nicolaevici a declaratū unū corespondentū alū țiarului „Pol. Cor.“, că guvernulū va reduce afacerile regatului în starea normală durabilă prin aceea, că va respinge dela alegeri elementele neîndreptățite și turbulente introduse de radicali. E certū, că și după aceea vorū ajunge mulți radicali în scupcină, dară puterii lorū preponderante se va pune capetū, ără liberalii și progresiștii își vorū ocupa poziția, ce le compete.

Pasići și-a datū dimisiunea din postulū de reprezentantū alū Sêrbiei la Petersburg. Fiindū Pasići de principii radicale, dimisiunea lui a fostū primită. Simici, fostulū ministru-președinte, ărăși va fi numitū reprezentantū alū Sêrbiei la Viena.

Corespondințe.

București, 25 Martie 1894.

Ărași la Sinodū! Suntemū în sesiunea de toamnă a anului trecutū. Se discută apelulū preotului catherisitū Panaitescu. Îndată după cetirea raportului (nepublicatū) *Archie-reulū Gherasimū* propune, să se lase casulū la aprețierea Episcopului eparchiotū alū Rômnicului. — *Mitropolitulū Moldovei*: Îmi aducū aminte de o dicătoare, pe care o repeta adese ori unū repositū pâr. archiereū *errare humanum est*. Insu-și judecătorii potū să fie induși în erore, pôte că nu a vâdutū tôte actele, pôte că n'a constatatū pe deplinū totū, și a apucatū să se pronunțe într'unū sensū ore care acuzându și inculpându pe preotū. De aceea propune, ca fiindū casulū prea înjosițoriū, să se invite Episcopulū, să ierte pe preotū. — *Ep. Hușilorū* este de aceeași părere, ba încă rogă pe Stulū Sinodū, „ca chiarū raportulū în cestiune să se retragă ca pățimașū“. — *Mitrop. Moldovei*: Raportulū să fie retrasū? Apoi atunci cum se găsește St. Sinodū față de aceste lucruri? — *Ep. Rômnicului* se arată gata a grația pe preotū, cere însă, ca „actele să fie redactate din nou, și raportulū să se mărginescă numai în cuprinderea actelorū și să-și țină (Raportorulū) pe sama sa reflexiunile și învinuirile, ce mi-le aduce așa din seninū“. — *Ep. Dunării-de-josū* spune, că comisia St. Sinodū a găsitū, că condamnarea este o caterisire deghisată; dînsulū însă ar putē dice, că este mai mult decătū o caterisire. „Ea este expulsare din ținutulū unei eparchii, și pentru unū preotū gonirea această din eparchie este o expulsare deghisată de pe teritoriulū său, din locuința ce are ca cetățenū românū, — lucru, care nu are dreptū să-lū facă nici Episcopulū nici Mitropolitulū. Guvernulū expulsază pe

străinū, cândū aceștia atentază la siguranța statului său turburā ordinea publică, dar să gonimū noi unū preotū din eparchie, ași dori, să știū, cine ne dă acestū dreptū? Eū credū, că sentința consistoriului eparchialū alū Rômnicului este unū abusu de putere ne mal pomenitū în viața noastră bisericescă. De aceea, ca să ieșimū din acestū impasu înfricoșatorū, rogū pe P. S. Episcopū, să ierte purū și simplu pe preotū, și noi să trecemū la ordinea zilei.“ — Se pune la votū propunerea de iertare și punerea raportului la dosarū, și se primesce, trecându-se la ordinea zilei.

* * *

În ședința următoare s'a revenitū asupra cestiunii pentru motivulū, că în procesulū verbalū se trecuse ca o singurā propunere iertarea preotului și retragerea raportului. *Mitropolitulū Primatū*: Singurū P. S. Ep. alū Dunării-de-josū a și spus, că este de aceeași propunere; rămâne însă, ca St. Sinodū să hotărască, cum va crede de cuviință. — *Ep. Dunării-de-josū*: Noi nu putemū să desțesemū ceea ce amū țesutū. St. Sinodū s'a pronunțatū odată asupra aceluī raportū. — *Ep. Hușilorū*: „Totmai pentru că P. S. Ep. alū Dunării-de-josū dice, că să nu desțesemū ceea ce amū țesutū, eū dicū, că dacă pripitū și reū amū țesutū, să ne grăbimū a îndrepta imediatū reulū.“ Insistă apoi asupra punerii la votū formalū a retragerii aceluī raportū. — *Ep. Romanului*: Totū în sensulū acesta eram să rogū și eū pe St. Sinodū, ca asemenea raportū să se retragă, fiindū că este unū actū cam compromițetorū, nu numai pentru unū din noi, dar pentru întregū Stulū Sinodū. — *Ep. Dunării-de-josū* pentru prestigiulū Stulū Sinodū combate această propunere; „fiindū că dacă amū voi astăzi, să votămū o propunere, prin care amū anula votulū nostru de ieri. . . .“ — *Ep. Hușilorū*: Amū anulatū noi chiarū și regulamente. — *Ep. Dunării-de-josū*: „Ar însemna fără îndoelă, că noi ne permitemū, să refacemū astăzi votulū nostru de ieri.“ Continuându-și argumentarea P. S. Sa adaugē, că dacă aū refăcutū regulamentele, aceea s'a întimplatū cu cosimțențitulū ministrului. Pe urmă s'a admisū retragerea raportului.

* * *

Dintre numărōsele cărți religioase supuse aprobării Sinodului, prin discuțiune mai lungă a trecutū „Studinlū religiunii“ de Simeonū Popescu. — *Ep. Dunării-de-josū* propune, ca contrarū regulamentului, după care cărțile trebuie să se presinte în manuscrise, cea de față să se tipărescă mai întâi spre a se putē vedē mai bine, cum este credința autorului, de-orece o altă carte a dînsului, *Pneuma*, a fostū trimisă de Sinodū profesorilorū facultății de teologie spre a se pronunța, dacă nu cuprinde în sine eresii. — *Mitropolitulū Moldovei* aflându, că în carte se cuprindū și „cântece de stea“, adaugē: „După părerea mea ar trebui, ca aceste cântece să fie bine observate, fiindū că cu toți scimū, cum cântamū în copilăria noastră aceste cântece, cum este „trei crai dela răsăritū“ și celealalte; și eram să întrebū, cine este acestū Simeonū Popescu, dar am înțelesū. Le-a observatū bine raportulū aceste cântece, cum se punū ele în gura copiilorū, fiindū că însu-și P. S. Sa, cândū era copilū, le va fi auditū aceste cântece de stea, suntū așa precum le-amū pomenitū noi? — *Raportorulū* răspunde, că „acele cântece de stea nu suntū,

cum le-am învățat noi, ci sunt două, trei poezii cuprinse într-o pagină; ér la coiinde întrebunțeză cuvîntul: *hai-lerom Dómnne*, în loc de *Leroi-Dómnne*, cum se obișnuiesc la noi." — *Mitrop. Moldovei*: Ei, vedeți dar?! — *Ep. Rômnicului*: Din raportul comisiei, ce am audiat asupra cărților Părintelui Sim. Popescu, nu Părintelui. . . . *Ep. Rômnicului* continuă arătându, că cărțile sunt bune. — *Mitrop. Moldovei* vorbește în termiși forte puțin alesi despre autor, căruia nu vre să-i dea nici titlul de domn, și apoi de nou întrebă: „Dar dela cine vine această învățatură?” — *Ep. Rômnicului*: Vine dela un om pocăit. — *Mitrop. Moldovei*: Dar de unde ai pocăința lui, P. S. Ta? — *Ep. Rômnicului*: Aci în aceste cărți nu este nici o eresie. — *Mitrop. Moldovei*: Ei, Preasfinte, până când nu va declara el, că negă cele ce a scris în *Pneuma*, nu trebuie primită cartea dela un asemenea individ, și deci eu sunt în contra aprobării acestei cărți. — Cu toate aceste după unele esplicări ale Mitrop. Primatului, că cartea e bună, și că nu e bine, să se începă discuțiunea asupra antecedentelor, fie ale orî cui ar fi, căci atunci s'ar puté scóte la ivelă multe despre orî cine, cartea se aprobă cu condițiunea, ca să introducă unele mici modificări, printre cari în loc de *hai-lerom Dómnne* să se pună *Leroi-Dómnne*. — În ședința dela 18 Nov. relativ la adresa Ministrului de culte, ca să i-se trimită cărțile votate de s. Sinod, ca să le vadă și să se pronunțe, *Mitrop. Moldovei* întrebă: Cum? atunci asemenea cărți de ce mai vin la St. Sinod? — *Ep. Rômnicului* răspunde, că acesta se întâmplă numai din punct de vedere religios, ér Ministrul trebuie să le aprobeze din punct de vedere pedagogic; apoi adaugă: Sciți, că am fost și eu unul dintre profesorii seminarului din Bucuresci, și apoi am mai fost profesor și în altă parte, și de când am încetat a fi profesor, sunt 7 ani. Ei bine, ca profesor pot să dic, că eram la înălțimea științei și cunosciam toate descoperirile pedagogice; apoi chiar dacă nu le sciam, eram dator să mă cred, că le sciam. — *Ep. Dunării-de-jos*: Erai dator să le scii? Acestă afirmare este o mândrie îngâmfată. — *Ep. Rômnicului*: Nu este mândrie! Reflectați mai bine! Continuă a spune, că Ministrul trebuie să vadă, întru cât acele cărți țin samă de recerînțele pedagogice. — *Mitrop. Moldovei*, esplicându-și observarea, adaugă: N'am voit să dic alte cuvinte și nici nu dic, fiind că nu este de trebuință, de-órece guvernul este în drept să observe tot și să scie tot, ce se mișcă, și noi cei ce facem parte de tot personalul rulant, ca să dic așa, adecă noi cei bisericesci lucrători în via domnului. . . . — *Ep. Dunării-de-jos*: Da, ca material dela drumul de fier, face cu noi ce vre și ne pórtă pe unde vre; așa este materialul rulant. — *Mitrop. Moldovei*: Trebuie să fim supuși cu pace. Dar P. S. Ep. al Rômnic. se adresează de-a dreptul la mine, și-mi dice, cum? Ministerul să nu scie, ce se face și ce se dice? Că acum știința a făcut progrese, nu mai este aceea, ce era acum 20, 30 ani în urmă, pe când noi eram colegi. Să-mi dea voe P. S. Ep. al Rômnic. cu toate ideile savante să-mi exprim mirarea mea însoțită de o întrebare. Înțeleg, că știința a făcut progrese în lume și anume științele fizice, cele naturale, cele geografice și în fine științele de tot felul. Omenii au pus mîna

pe aer, pe fulger, a făcut telegraful și multe alte lucruri. Înțeleg toate acestea; înțeleg, să cunosc și metodele cele mai mici ale număróselor bóle, a descoperit microbii și tot felul de lucruri. — *Archie-reul Calistrat*: A descoperit și telefonul. — *Mitrop. Moldovei*: Telefon, Colofon și mai știu eu ce, dar întreb pe P. S. Ep. al Rômnicului, religiunea noastră ortodoxă s'a modificat? — *Al Rômnicului*: Nu! — *Mitrop. Moldovei*: Atunci dar cine să observe cele scrise în cărțile religioase? Cei dela Minister, nu neg, sunt ómeni capabili cu științe religioase și teologice, dar această cerere a dlui Ministru este ca o sfidare aruncată Stului Sinod, când se cere, ca cărțile aprobate de S. Sinod să se apróbe și de Minister. — La urmă se primesc propunerea Mitrop. Primatului, ca Ministrul să se adreseze direct la autorii cărților aprobate de Sinod. — Pentru acum fie destul.

Salutare

Philalet.

Vocea primatului.

Claudiú Vaszary primatle Ungariei a deschis Joi în 19 a. c. adunarea generală a societății s. Ștefan cu o cuvîntare, care se ocupă de cestiunea cea mai ardentă a politicii actuale din Ungaria. Se póte privi cuvîntarea această de preluđu pentru desbaterile din casa magnaților referitoare la proiectul de lege despre căsătoria civilă. Cuvîntarea o caracteriséză tonul liniștit măiestos, forma cu adevărată clasică, dar mai ales energia hotărîtă.

Reproducem în liniamente generale cuprinsul acestei cuvîntări: Oratorul depinge cu colorii vii gloria și decăderea Romei și din paralela această ajunge la concludsiunea, că puterea națiunilor își are rădăcina în sfințenia vieții familiare, pe când perirea sfințeniei din viața familiară provócă descompunerea societății, căderea națiunilor și imperiilor. Femea ca soție și ca mamă e centrul vieții familiare. În esemplul Romei arată, că descompunerea societății, clătinarea vieții morale și în urmăre căderea societății politice, a imperiului, e totdeauna provocată prin desconsiderarea demnității, ce se cuvine în societate femeii. Acestui esemplu trist, care l'a oferit omenii Roma, îi opune învățatura creștină, carea a restituit căsătoriei și familiei caracterul etic, a reședat femea în demnitatea, ce-i compete, a redat mamei drepturile, din a căror nedreptare trebuie să urmeze căderea societății politice. Căsătoria creștină, familia creștină, societatea creștină sunt temelile cele mai solide, pe cari se zidesc clădirile, cari se numesc națiuni și imperii. Acestea temelii le vede periclitare în Ungaria și de aceea provócă pe fiil bisericei catolice, să sară întru apărarea lor.

Din tonul liniștit, dar și energic al cuvîntării primatului s'ar vedé, că opoziția din casa magnaților e bine pregătită la luptă. Dea Dumnezeu, ca așa să fie!

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Ne ținem de datorință și publice a mulțami judei comunale din Drâmbariu *Iosif Magde* și soției sale, părinții preotului gr. cat. din Ciugudiu de Muréș, cari au donat bisericei gr. cat. din Ciugudiu un felon de mătășă vinată în valóre de 60 fl. și un felon de catifea negră în valóre de 30 fl. v. a. dimpreună cu celea aparținătoare. În rugăciunile noastre

rugăm pe Dumnezeu, să-le lungescă viața pentru a mai puté ajuta bisericei sêrace. *Ioan E. Magde* preot.

Ilustritatea Sa Domnul baron Milos Baich de Varadia mai de multe ori a donat sume frumoase de bani pe sama bisericei gr. cat. din Varadia (comitatul Timișului). Acum de nou s'a îndurat a dona o sumă de 100 fl. v. a. pe sama bisericei susnumite. Deci voind a persolvi tributul recunoscinței și mulțamitei noastre pentru atari fapte nobile îndeplinite chiar când biserica e mai necesită, nu putem întrelăsa, ca mariniinositatea această să nu o facem cunoscută și multu onoratului public, rugându pe atobunul Dumnezeu, ca aceste fapte nobile să le recompenseze cu prisosință. *Vicentiu Popoviciu* paroc prim. *Paul Iorgoviciu* preot. *Ioan Stoa* curator prim. *Ștefan Branea* curator sec.

Avist! Acelora, cari reflectéză a și abona cuartieră pe timpul decurgerii procesului Memorandului din 7 Mai n. și șilele următoare, comandăm, să se adreseze în privința această dlui *Nicola Rață* capelan în Cluș. Jokai uteza nr. 6, până la finea lui Aprilie n.

Concurs. Cu terminul de 1 Mai st. n. se escrie concurs pentru completarea parohiei Miraslău, în protopopiatul Ajudului. Emolumentele sunt: a) casă parochială cu 1 încăpere, staul și cură, toate în tare bună; b) porțiune canonică: 6 jug. 1588°, o grădină arătoare 1 jug. finată 7 jug., pășune 660°; c) pădurea comunală o delniță de lemne focale, cam de 4 caré; d) stola îndatinată.

Al XIV proces de presă al „Tribunei” s'a pertractat în 18 a. c. în Cluș. Acusați au fost învățătorii G. Crăciun din Hodoș și G. Petrovici din Tornia (ambii în diecesa gr. or. a Aradului) pentru un apel îndreptat către preparanții absoluiți în anul scol. 1891/2 ai pedagogiului din Arad, în care aceștia sunt îndemnați, ca să lupte neobosiți pentru limba și religiunea națiunii române. Apelul s'a publicat în nr. 179 al „Tribunei” din 26 Aug. 1893. Apărătorii a fost dl Dr. G. Ilea. Acusații au fost deherați de vinovați și condamnați: G. Crăciun la 3 luni închisóre și 100 fl. amendă, éră G. Petrovici la 4 luni închisóre și 300 fl. amendă. Asemenea au fost acușai și condamnați și dnii A. Baltesu la 300 fl. amendă și I. Popa Necsa la 200 fl. amendă, la purtarea speselor procesuale de 30 fl. și la perderea de 500 fl. din cautiunea „Tribunei”.

† **Vasile Popu**, canonic archidiacon al Capitulului gr. cat. de Gherla, în anul al 62-lea al vieții și al 36-lea al preoției — provédut cu SS. Sacramente ale muribunilor — în 17 April st. n. a. c. între órele de medădi, după un morbu scurt, dar plin de suferințe și-a dat sufletul în mâinile Creatorului.

În veci amintirea lui!

Despre adunarea de protestare a Sêrbilor până acum am putut afla numai faptul, că adunarea a protestat unanim în contra proiectului de lege despre căsătoria civilă și a decis presentarea unui protest la corpurile legiuitoare și convocarea unui congresu estraordinar.

Correspondenței române, care apare în Bucuresci sub direcțiunea dlui Slavici și se ocupă mai ales de cestiunea transilvană, i-s'a subtras debitul postal în Ungaria.

Epidemie. În Leta mare din comitatul B. horului graséză aprinderea de medua spinării și de pelița creierilor secerându multe victime. Cei morți se înormitéză curénd, fără multe ceremonii. Epidemia această a mîi grasat la 1879 în comitatul Bichiș.

Armata și politica. Deputatul antimitu dr. Lueger în ședința din 19 a. c. și-a esprimat indignarea, că comandantul de corp din Viena F.-Z.-M. br. Schönfeld a luat parte la banchetul dat în onóra noului primar Gröbl și acolo a ținut un toast de cuprins politic îndreptat în contra radicalilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XIX.

Hurmuzaki și s. Unire.

(Fine.)

13. Credem a fi dovedit de ajuns până aci, că Hurmuzaki este unul dintre auctorii cei mai suspecti în materie de religie și biserică, și astfel acum ne putem întorce la cele ce le aduce domnul Densușanu din cartea lui Hurmuzaki în contra s. Uniri. ¹⁾

Hurmuzaki susține în testimoniul citat de Densușanu trei lucruri:

a. Că unirea în sinodul cel mare din 1700 s'a făcut din silă eseciată de catolic și de curtea împărătească. ²⁾

b. Că majoritatea poporului român din Transilvania n'a avut cunoștință despre cele ce aveau să se întâmple în acel sinod și nici după aceea n'a fost instruit despre schimbarea întreprinsă în religie sau strămoșească.

c. Că majoritatea poporului român n'a primit și aprobat unirea.

Pe baza acestora Hurmuzaki declară, că unirea făcută la 1700 nu poate avea nici un fundament juridic și „nu se poate considera înaintea publicului ca un act de conștiință executat în mod legal”.

Vom răspunde deci pe scurt la toate trei aserțiunile lui Hurmuzaki.

Prima aserțiune, că unirea în sinodul cel mare din 1700 s'a făcut din silă, este luată din vînt. Ea este combătută de G. Barițiu cu aceste cuvinte: „Întrebarea este aci: fost'a aceea a treia declarațiune făcută de bună voe, spontană, nestorsă cu amenințări sau chiar cu arme, precum li-se întâmplase întocmai în aceeași epocă protestanților din Ungaria? Noi susținem, că acel sinod a lucrat sub influința oratoriei persuasive a Iesuiților, nu însă și sub presiunea teroristică a curții imperiale, ci dacă a fost presiune, aceea vinia de sigur din partea guvernului transilvan compus în marea sa majoritate din magnați și patriciani magiari și sași protestanți de trei confesiuni, cari pe cum au arătat și la altă loc, nu voiau nici să auză de unirea Românilor cu biserica Romei, pentru că ei se înfiorau de consolidarea catolicismului ca și de apucarea poporului român sau și numai a nobilimii române de mai multe mii, pe calea științelor și a culturii, prin urmare pe calea către libertate. De altă parte însă marea majoritate a protopopilor veniți din comitatele feudale transilvane și ungurene amărâți în sufletele lor de atâtea gône și urgii seculare, la cari erau espuși ei, preoții și poporul din partea aristocrației, s'au simțit tari destul, ca să dea peptu cu dinșu, dacă prin unire își voru asigura protecțiunea împăratului, și așa ei au trecut la ordinea zilei preste scrupulii, ce aveau mai virtos protopopii și neguțătorii amestecați, greci, români, bulgari (ca și astăzi), cari pe lângă ce nu avuseră a suferi de-a dreptul nimic dela magnații calvini, ci numai dela patriciani, pe cari sciau să-i îmblândească cu bani, apoi dinși se temeau și de înăbia lui Constantin Brancoveanu Vodă, precum și că dacă voru trece la unire cu Roma, comerțului lor cu popoșele orientale din imperiul otoman va suferi foarte mult, din cauza că acelea popoșe nu voru să aibă a face cu latinii și cu cei ce tinu cu ei. . . . Scurtă, comercianții din Brașov legați foarte strîns cu Orientul, cu țările române și cu patriarhatul din Constantinopole, n'au voit să scie de unirea religioasă, ci s'au pus în fruntea unei opoziții înverșunate, întru care apoi au fost ajutați din toate puterile de către protestanții calvini și cancelariul Nic. Behlen în frunte și de către luteranii îmbarbătați și conduși de popa Zabanius scă-

patu în Sibiu din Ungaria și de fiul acestuia faimosul Harteneck.” ¹⁾

Că silă se făcea numai în contra unirii, se vede și din cuvintele Mitropolitului Atanasie roșite în conferința din Viena: „De când s'a pornit această acțiune de unire, domni protestanți nevoind să scie ceva de drepturile și scutițele asigurate catolicilor prin diplomă, tocmai din contra pe preoții români, cari se declară uniți cu catolicii, îi tractează foarte tirănesc, îi aruncă în prînsore, îi bat, jefuesc, alungă din parochii, pe preotese și prunci îi tractează ca pe sclavi cu mare cruzime și comită toate necuviințele în contra uniunii și uniților.” ²⁾ Așadar silă și forța nu s'a exercitat în favorul unirii, ci în contra ei.

Totul așa de neîntemeiat este și a doua aserțiune a lui Hurmuzaki, că adevărata majoritate a poporului român din Transilvania n'avea cunoștință despre cele ce aveau să se întâmple în acel sinod și nici după aceea n'a fost instruit despre deosebirea dogmatică și schimbarea întreprinsă în biserică sa.

Noi susținem, că poporul român a fost instruit despre condițiunile unirii atîta, cât între împrejurările date a fost cu putință și de lipsă.

Idea uniunii cu biserica Romei a agitat poporul românesc cu mult înainte de 1700. Deja la anul 1651 a declarat Mitropolitul Românilor Simonovich către episcopul rutenu unitu Parteni, că tare doresce, să se potă uni și dînsul cu biserica Romei. ³⁾ În 23 August 1692 împăratul Leopold a dat un decret despre privilegiile acordate Rutenilor uniți cu biserica Romei. ⁴⁾ Acest decret a ajuns și la cunoștința clerului și poporului românesc prin mijlocirea misionarilor catolici. ⁵⁾ La anul 1697 vedem nu numai pe Mitropolitul Teofilu, ci și pe fruntașii clerului convenind de repețe ori cu părintele misionar Baranyi și consultându-se atîtu asupra naturii dogmatice a uniunii, cât și asupra urmărilor ei din punct de vedere politic. ⁶⁾ După ce partea cea mai de frunte a clerului a fost în clar asupra marii cestiuni, în anul 1697 s'a ținut un sinod general al clerului românesc, în care publice s'a discutat, în ce stă unirea cu biserica Romei, și cum are să se facă. ⁷⁾ Este însă cu neputință, ca cestiunile agitate în acest sinod să nu fie ajuns și la cunoștința poporului, ca atîtu mai virtos, că nu era vorba numai de mîntuirea lui vecinică, ci și de mîntuirea lui din sclăvia politică, în care gema de veșuri. Aci este locul a întreba și a răspunde cu Barițiu: „Era oare cu putință, ca clerul și poporul să mai suferă și de atunc înainte acea sclăvie fizică și spirituală, sub care gema întru întunecime orbitore, și să nu dorască schimbarea totală a condițiunilor sale de viață? Să fie ajuns acest popor a pierde ori ce sentiment de libertate până la starea animalelor ddate atîtu de mult cu jugul, încât la un singur semn al unui copilaș să-l ia în gât, sau încă să se apropie de el, ca să i-l pună altul? A presupune așa ceva, ar fi o adevărată insultă. Avem o mulțime de probe, că acest popor avea, ca și altele, înainte cu două sute, ca și înainte numai cu o sută de ani, conștiința deplină a stării sale deplorabile, în care se afla el. Popor și cler în mijlocul catastrofelor dintre 1680 și 1700 nu avea încătrău, trebuia să caute împrejur de sine și să vadă, nu cumva răsare și pentru el o zi de mîntuire?” ⁸⁾ Fiind poporul român atîtu de preocupat de mîntuirea

sa, era cu neputință să nu se informeze și să nu fie informat despre mijlocul unic de eliberare, ce i-se imbia atunci, adevărata despre sfînta unire. Er când Hurmuzaki ne prezintă poporul român ca pe o turmă de animale, care nu avea nici o cunoștință despre ceea ce se petrecea în sinul și în jurul său, el într'adeveru insultă acest popor și o face acesta numai din ură și prejudețiu față cu biserica catolică.

Dar și după anul 1697 a putut și a trebuit să afie poporul român, că de ce era vorba atunci, când i-se făcea propunerea de a se uni cu biserica Romei. În 14 April 1698 împăratul Leopold a dat guvernului Transilvan un decret, în care apriat se spune, cum are să se facă uniunea. Acest decret a fost publicat și esplicat clerului și poporului românesc prin cardinalul Kolonits în epistola enciclică a acestuia din 2 Iunie 1698. ¹⁾ În Octomb 1698 s'a ținut un nou sinod general românesc, care a decis unirea poporului românesc cu biserica Romei. Din acest sinod s'a dat și un manifest românesc, care apriat arată, cum și pe lângă ce condiții se face unirea cu biserica Romei. ²⁾ În 16 Octomb 1699 împăratul Leopold a dat diploma sa, în care punct de punct se spune, în ce consiste unirea, și a poruncit, ca această diplomă să se publice în toate ținuturile locuite de români. ³⁾ Diploma acesta a fost publicat în mod special și în sinodul general al clerului din Mai 1699. ⁴⁾

Așa dar clerul și poporul românesc a putut și a trebuit să fie deplin orientat cu privire la natura sfîntei uniri atunci, când a convenit la adunarea cea mare din an. 1700. Nici nu trebuie să ne închipuim ca Hurmuzaki, că era lipsă de o instrucțiune adîncă teologică a poporului, ca să se potă îndeplini actul uniunii. O astfel de instrucțiune nu o are nici un popor pe lume, ci numai acele puține persoane, cari sunt chemate a învăța poporul în lucrurile de credință și morală. Apoi uniunea nu consista în lăpădarea dogmelor biserice orientale, și în primirea unor dogme contrare acelor, fiind toate dogmele biserice orientale — afară de cele 4 puncte — identice cu ale bisericei apusene. Și în fine chiar și cele 4 puncte nu erau ceva nou și deosebit pentru Români, de-oarece doctrina despre primatul Papei, despre procesiunea Spiritului sfînt și dela Fiul, și despre Purgatori era cuprinsă și în cărțile liturgice și rituale și în aședămintele rituale ale bisericei orientale, er doctrina despre materia validă a sacramentului Eucharistiei nu avea de urmare schimbarea ritului ori doctrinei biserice orientale în ceea ce privesc pânea dospită, ci avea de urmare numai aceea, că orientali să nu mai batjocorescă și condamne biserica apusană, pentru că acesta se folosea în sacramentul amintit de pâne azimă și nu dospită.

Dacă însă poporul românesc a fost destul de instruit asupra pasului, ce avea să-l facă în adunarea cea mare din 1700, cu atîtu mai virtos a fost instruit asupra credinței biserice sale după unire. Er când Hurmuzaki o negă acesta, vine în conflict cu sine însuși, pentru că el însuși, precum am vădit mai sus, descrie cu colorii vii mijlocele întrebunțate pentru instruirea clerului și tinerimii române în adevărurile religiunii catolice. ⁵⁾

Dice în fine Hurmuzaki, că majoritatea poporului român n'a primit și aprobat sfînta unire în anul 1700.

Față cu această aserțiune noi susținem, că poporul românesc din Transilvania în totalitate sa a primit și aprobat sfînta unire la anul acela.

¹⁾ Părți alese din Istoria Transilvaniei v. I. pag. 193 și urm.

²⁾ Id. ibid. pag. 201.

³⁾ Nilles, Symb. I. pag. 161.

⁴⁾ Idem ibid. pag. 164.

⁵⁾ Id. ibid. în nota 2.

⁶⁾ Id. ibid. pag. 163.

⁷⁾ Id. ibid. pag. 164—170.

⁸⁾ Părți alese din Istoria Transilvaniei vol. I. pag. 153.

¹⁾ Nilles ibid. pag. 194—199.

²⁾ Id. ibid. pag. 201—211.

³⁾ Id. ibid. pag. 224—227.

⁴⁾ Id. ibid. pag. 229 și urm.

⁵⁾ Vezi mai sus pag.

¹⁾ Cercetare istorică-critică pag. 42—44.

²⁾ Ein starker moralischer Druck, hinter dem auch der physische Zwang nicht undeutlich in nächster Nähe hervorblickte, lastete auf der terrorisirten Priester-versammlung etc. pag. 35.

Adunarea dela 1700 a fostu una dintre celea mai numérose, din câte cunoşce istoria noastră. Acolo au fostu de faţă nu numai Mitropolitul şi protopopii, ci şi deputaţii clerului şi câte trei deputaţii din fiesce care sat. Actele ne spun, că aceştia toţi au primitu sfinta unire, şi acesta nu au făcut-o fără discuţiune, ci după cumpénirea tuturor împrejurărilor, şi după ce toţi s'au convinsu, că facu unu lucru bunu pentru nemulul lor. 1) Imprejurarea, că nu toţi Românii au fostu fiesce de faţă, nu involve în sine, că nu toţi au primitu sfinta unire. Nici la adunarea din 1848 nu au fostu de faţă toţi Românii, şi cu toate acestea nimeni nu cutéză să dică, că hotărârile acelei adunări nu s'au adusă cu consensul întregului popor român. Şi apoi aşi vre, să mi-se arete în istoria poporilor o singură adunare, în care să fi fostu fiesce de faţă unulu fiesce care membru din popor. Aşa ceva este o imposibilitate fizică. Din imprejurarea, că nu toţi cei de faţă au subscrisă actul unirii, încă nu se pôte deduce, că nu toţi au primitu unirea, pentru că nici la adunarea din 1848 nu toţi au subscrisă protocoalele luate cu acea ocaziune, şi totuşi nimeni nu pôte susţine, că în acele protocoale nu ar fi fostu depusă voinţa tuturor celor de faţă şi a celor, cari din o cauză ori alta nu au putură fi de faţă. Apoi nicăiri, unde se ţină adunări numérose de popor, com a fostu cea din anul 1700, nu au subscrisă toţi cei de faţă şi nu subscriu nici în ziua de astăzi, cându se ţină asemenea adunări. Actul ununii din 1700 a fostu subscrisă de toţi cei chemaţi şi anume de fruntaşii clerului, cari pe atunci erau singurii conducători ai poporului românesc, căci alţi cărturari pe atunci nu avcam. Ei de bună samă n'ar fi subscrisă acestu act, dacă n'ar fi sciutu, că cu ei este întregu poporul, căci ori câtu de inferiori în cultură ar fi fostu acei fruntaşi, atâtu de proşti totu nu ni-i putemă închipui, încâtu ei inşi-şi să se hotărască a face unu act, prin care să se espună periculu de a rămâne nisece păstori fără turmă. În fine nici din imprejurarea, că din partea poporului unirea s'a primitu prin aclamaţiune, nu putemă deduce, că primirea ei nu s'a făcutu în chipu validu. Ore în ziua de astăzi nu se aduc destule hotărâri prin aclamaţiune? Ore în ziua de astăzi aduce-se în vre-o adunare populară numérosă vre-unu conclusu prin votare secretă ori votare nominală? Nicăiri nu se întâmplă aşa ceva, pentru că este cu neputinţă. Dar că în adunarea din 1700 totalitatea Românilor din Transilvania s'a declarat pentru unire, se vede şi de acolo, că în decursu de mai multe decenii nu se află în Transilvania nici o biserică neunită constituită în forma sa, şi numai ici şi colea întâmpinăm câte unu protestu sporadicu, ridicatu de puţine persoane în contra sfintei uniri, şi şi aceste persoane sau n'au fostu Români, sau dacă au fostu Români, ei n'au lucrat în virtutea unu impulsu primitu dela Români, ci numai ca instrumente ale Grecilor, Magiarilor şi Sârbilor, ér istoricii nostri toţi sciî şi istorisesă imprejurările şi timpul, cându cutare sau cutare ţinutu s'a ruptu de biserică unită, ceea ce s'a întâmplatu numai după anul 1740, şi mai virtos după ce episcopulu Inocenţiu Klein a fugitu din ţară şi s'a refugiatu în Roma.

După cele desfăşurate până aci ceteriorulu pôte să judece despre valorea următoarelor cuvinte ale lui Hurmuzaki citate de dl Densuşan: 2) „La sinodulu din 7 Octobree 1698 din Alba-Iulia 3) fură chemaţi ce e dreptu deputaţii din mai multe comune românesce. Dar deputaţii aceştia neavându nici o cunoştinţă despre lucrurile, de cari era vorba, ér de altă parte neînţelegându nici procedura, ce trebuia să se urmeze în astfelu de cestiuni, votară prin aclamaţiune în numele comunelor. Cu toate acestea mai

avem motive fundate, ca să ne îndoim, că actul acesta s'ar fi făcutu cu învoirea generală a preoţilor şi a mirenilor. Anume, dacă noi vomă ave în vedere, că din 55 de protopopi, — atâta era arătat numărul lor, — şi din 1582 de parochii, câte se află atunci sub Mitropolitulu gr. orientalu, singuru numai episcopulu şi protopopii şi puţini preoţi din gradele de jos subsemnară primirea unirii din 7 Octobree 1698, că mai departe mulţi preoţi, fără să se oblige în scrisu, dar cu toate acestea fără voe se supuseră sortii violente, că în fine întregă clasa poporului sau a mirenilor, numai întru atâta luă parte, că fiecare comună trimise câte trei deputaţi la sinod, ca să fie de mărturie la actul acesta de trecere la altă religiune, dar în realitate nici preoţii din gradulu mai inferioru, nici ceilalţi membri din popor nu subsemnară documentulu acesta despre schimbarea religiunii. 1) De aceea se pôte presupune cu totu dreptulu, că clasa preoţilor pe faţă şi pe tăcute au primitu unirea cu majoritate, însă din popor numai o slabă minoritate neconsiderabilă a aprobatu şi a primitu unirea. Ér restul cel mare din poporul românesc nici nu a fostu de locu instruat mai înainte nici după aceea despre deosebiriile dogmatice, ce erau între amindouă bisericile şi cari erau cuprinse atunci în 4 puncte, şi cu atâtu mai puţinu a fostu poporul informatu despre cuprinsulu şi însemnătatea adevărată a schimbării de religiune Era aşadar numai o simplă ficţiune respândită în publicu, ca să orbescă lumea, că poporul român pe timpul acela ar fi primitu unirea cu aclamaţiune. O astfelu de schimbare de religiune prin reprezentanţi impuşi de-a sila poporulu, 2) cari vota prin aclamaţiune în contra sciinţei şi în contra voinţei poporului, 3) şi fără ca poporul să cunoască articulele schimbate ale credinţei, dicemă, unu astfelu de act, pe lângă toate apucăturile Propagandei, nu pôte ave nici unu fundamentu juridicu, şi nu se pôte considera înainte publiculu ca unu act de consciinţă executatu în modu legalu 4)

Celealalte, ce se mai aduc de dl Densuşan din cartea lui Hurmuzaki în contra sfintei uniri, au fostu rectificate în parte mai sus. Aci vomă mai indigita numai aceea, că Hurmuzaki ne prezentă biserică neunită din Transilvania ca o formaţiune principală, curată orientală şi organizată într'o autonomie demnă de invidiat, pe care o doreşte cu oftări ascunse şi biserică unită. Din contra biserică unită după Hurmuzaki este o formaţiune bastardă, intermediară între biserică orientală şi cea catolică şi prin urmare fără prospecte de viaţă.

La acesta răspundem, că biserică neunită din Transilvania şi Ungaria mai numai după unele forme esterne este orientală. În organismulu său însă este o biserică, care s'a abătutu nu numai dela organismulu bisericeii orientale vechi, ci şi dela organismulu celoralalte bisericeii orientale de astăzi din Rusia, Grecia, România, Sârbia etc. Ea a primitu faptele în organismulu său multe din principiile protestante, cari sunt contrare principiilor de credinţă ale bisericeii orientale. Şi pentru aceea într'adever se pôte numi o formaţiune bastardă produsă din împreunarea nelegiuită a protestantismulu cu fotianismulu.

Biserică unită însă nu este o formaţiune bastardă, ci o parte integrantă a bisericeii catolice respândite pe totă suprafaţa pământulu, care este una în credinţă, însă variată în rituri şi disciplină, precum felurite sunt

1) Dacă clerulu şi poporul ar fi credutu, că aşa ceva e de lipsă, de siguru ar fi făcutu tocmai precum potescă Hurmuzaki.

2) Nicăiri nu se află vre-unu documentu, în care să se cotescă, că reprezentanţii poporulu ar fi fostu impuşi de-a sila.

3) Dacă votarea acesta s'ar fi întâmplatu în contra voinţei poporulu, atunci poporul ar fi constituitu îndată o biserică separată de a celor, ce au fostu la adunare. O astfelu de biserică însă n'a existatu mai multe decenii.

4) Hurmuzaki, Fragmente II. pag. 36—37. Traducerea acestu pasaj este făcută de dl Densuşan, însă şi această traducere este în multe locuri neexactă.

poporile, pe cari prin una şi aceeaşi credinţă, prin una şi aceeaşi învătătură morală, prin aceleaşi mijloce de mântuire lăstate de Domnul Christos, le conduce spre limanulu fericii eterne. Biserica unită precum a resistatu în trecut tuturor loviturilor duşmănoşe, ce le-a primitu dela Magiari, Sârbi şi Greci, şi chiar şi dela mulţi dintre Români, cari s'au lăsat a fi seduşi de străini, aşa va resista şi pe viitoru atacurilor, cari le produce necredinţa unora, ignoranţa multora, şi maliţia străinilor, cari nu vedu bucuros unirea tuturor Românilor cu centrulu acela, care este lăganulu nemulu nostru şi reprezentantele adevăratulu creştinism şi alu civilizaţiunii creştine.

Timpulu ţine mai multu ca noroculu.

(Continuare.)

„Sermanulu! Ce-i dreptu, n'are darurile fratelui său, dar are o inimă de ângeru. Mîntea şi inima i-să bune, numai limba nu-lă ajută, asta e totă scăderea lui.“

„Apoi e chiaru ca măgariulu, căruia încă i-se opresc toate în gâteliu. Şi apoi dacă nu vrei să-lă laşi, să cătănescă, trebuie să-lă înlocuesci.“

„Dar creştine, unde am eu atâta bani?“

„Unde? Apoi acolo cumetre, unde i-ai pus. Nu te mai face, las că nimeni nu e orb! Cărcima şi caprele nu-ţi sunt de-a gēba. Sciū, că nu te poţi plânge de fōme. Numai nu tăgădui nimica!“

„Nu mai face şagă, cumetre. Veđi tu, câtu de seriose sunt lucrurile. Ce să mă facu, sfintă mairă precurată?“

„Strănută, să nu te năduşeci!“

„Să rămānu singuru şi părăsiu!“

„Veđi bine, asta ar fi lucru uricios. Dar lasă-ţi cărcima din locul acesta şi te mută în satu între ōmeni.“

„Asta n'o facu, cumetre dragă. Aici mi-am mâncatu ōilele cele bune şi cele rele, aici vreu să şi moru!“

Tinerulu omu de pe erbă a ascultat toate vorbele bătrānilor şi întinđendu-se a lene se ridică dicēndu: „Uff!“

„Cine dice, cându se dă josu: O! şi cându se scōlă: Uff! nu era ginerele, pe care-lă căuta mama mea!“ dise unchiaşulu Bernardo.

„Dacă am mersu ađi mai bine de două miluri!“ se scusă voiniculu.

„Despre una ca asta nici nu se plătesce să vorbeşti,“ continuă unchiaşulu. „Şi cine te-a pus, să fugi două miluri? Tu eşti barbieru, şi ce mai ai să faci şi pe vinătoriulu? Ţine în minte, fetulu meu: cine nu se simţesce bine în lucrulu său, ce i-lă rinditu Dumneđeu, acela nu păşesce în lume nici odată pe calea cea drēptă.“

„Dă, unchiaşule Bernardo, ai o limbă prea ascuţită!“ dise tinerulu aruncāndu-l o privire boldişe. „Pērulū căruntu mă opresce, să-ţi spunu, ce ōi-s'ar cuveni.“ Şi cu acestea se depărtă.

„Du-te, du-te, Ioanū Luis, şi-ţi fă să-punele pentru bărbu!“ strigă după el unchiaşulu Bernardo. „Încredutule, griji, că-i prosti. Ori credi tu, că vorbele tale ne-cuviincioşe mă sparie? Nu de tine, dar nici de douăzeci de amăriţi ca tine nu mă temu! Pērulū meu e încăruntitu, dar acesta nu m'ar scuti faţă de unu omu fără credinţă şi frică de Dumneđeu, pe cum eşti tu. Alceva e, ce mă scutesce: tu sciî bine, că am să-punele, cari pişcă, pe sama mişcelor ca tine!“

În atmosfera curată şi lină nu se perdu nici unu sunetu din cuvintele aspre ale lui

1) Nilles, Symb. I. pag. 246—247.

2) Cercetare istorică-critică pag. 42 şi urm.

3) Amă mai amintitu şi de altă dată, că Hurmuzaki numai din erōre dice, că lucrurile enarate de dnasul s'au întâmplatu în 1698, căci ele s'au întâmplatu faptele în adunarea cea mare din Septembrie 1700.

Bernardo. Tinărul năcăjit le înghiți pe toate și-și urmă drumul fluierându a nepăsare.

„Dar ce ai cu bietul barbier?” dîse Basilio. „Parcă-i porți o supărare!”

„Tu nu scii, cumetre. Chiar așa și este. Unu mai mare perdevară ca el nu bate ulițele Ierețului. Nu toți îl cunosc ca mine. Mi-s'a dat un prilej, să-i străbat în inimă și în toți rărunchii, și el o scie asta.”

„Și ce ai tu, să-ți faci de lucru cu un nebun ca el? Ai de grije, că tu plătești scump tréba asta. Mie-mi pare bine, cându mă vedu scăpatu de el.”

„Cumetre, eu nu mă tem de el. Pelea lui are mare respectu de mâna mea.”

Întimplarea, de care pomeni pătitul bătrân, care însă din gura lui nu a audit o nimenia, e următoarea: Într'o noapte trecea Bernardo preste un loc pustiu, și éta că din nisce tufșuri îi iese înainte Ioană Luis barbierul cu ună cuțitu ascuțit în mână și-l iese dreptu ună altulă, pe care-l aștepta să-l jefuască. Bernardo îi trase una țapănă cu măciuca preste cuțitu. Cuțitul a cădutu jos, și unchiașul l'a ridicat. „Ioană Luis, eu nu te spunu niménoia, așa să-mi ajute Dumnezeu, de-ți voi face vre ună rău! Dacă vrei, să-mi fii mulțamitoriu pentru acesta, pórta-te bine și fii de omenie.” Recunoștința lui se prefăcu însă într'o mânie adâncă. Așa suntă firile pline de răutate și sêlbătécie: se ațită întreitú la gândulu de a se întâlni cu virtutea.

III

Ioană Luis își luă drumul spre munți și după puțină vreme întâlni pe Iosif Camas păstoriul de capre. Se apropiă de el și ceru dela el lapte, după cum îi era datina. Iosif mulse cu de grabă o capră. În singurătatea sa se bucura de societatea lui Ioană Luis și asculta cu o plăcere, ce-l lăsa cu gura căscată, totu ce acesta îi dîcea.

Între altele îi dîse: „Cum, Iosife? Tu ai ajunsu deja la asentare?”

Pe fața bietului ficior se oglinda o gróză vie, și aproape între lacrimi îi dîse: „Da, uită-te! Și tata nu vre să mă scótă. Ce vre dar, să facă cu banii, cari îi adună?”

„Dar cine scie, are tatălú têu banii?”

„Credú deú! Mai multu de o sută de galbini. O grămadă întregă. Toți banii, cari îi câștigă, îi schimbă în galbin. Partea, ce

a moștenit-o la mórtea mamei, încă a schimbat-o în aur.”

„Dapoi unde-i ține?” întrebă Ioană Luis.

„Veđi, tata crede, că eu nu o scii. Elú mă ține de ună nărodú și jumătate,” continuă Iosifú rîdéndu. „Dar eu le scii tóte. Într'o nópte, cândú tata credea, că dormú, éta vedú, că face o gaură în părete, chiar lângă căpétuulú patulu, apoi își îndesă într'insa toți banii, o astupă cu o pētră și apoi o netezesce bine cu varú. Prorocú să fie cineva, ca să-i descopere. Dar dacă elú nu vre, să mă scótă din cătănie, voiú scii eu, ce să facú. Mă ascundú undeva, de scii, că vorú rupe la cisme, până mă vorú găsi.”

„Una ca asta să nu faci!” îi dîse barbierul. „Unde cređi tu, că ai puté, să fugi? Nu scii, că chiarú și din fundulú pămintulu te vorú aduce, și apoi fērele vorú fi partea ta. Eú încă voiú fi asentatú. Dacă mă vorú lua, voiú merge cu ceialalți. A te arēta, că nu ești mulțamitú, insamná a te da singurú în cursă. Nu trebuie să scie nimenia gândurile tale. O ocașiune binevenită, și pe piciorú, băete! Desertămú!”

Fața păstoriulú de capre se înveseli aflándu, că barbierul are aceea-și sórte cu elú.

„Și mă vei lua și pe mine atunci?” întrebă elú.

„Da,” răspuse barbierul, „dacă-mi fágăduesci, că vei tăcé, cum tace pētra.”

„Mă jurú pe sufletulú mamei mele!” dîse serbătorește păstoriulú.

Câtva timpú după acesta era ziua asentării. Amindoi, atătú barbierul, câtú și fiulú lui Basilio au fostú înrolați și transportați la Sevilla. E ușorú de priceputú, că Ioană Luis făcu din simplulú Iosifú o unéltă a sa. Au slujitú vre-o dóné lună la acela-și regimentú și în vremea acesta barbierul își făuri unú planú tainicú. O și înainte de desertare împărtăși o parte din elú și lui Iosifú.

Ei luară drumulú, ce duce dela Sevilla spre Ierețú, și se ascuseră în munții dela Algar. Spre sfințitú de sóre erau osteniți și flămândi lipiți. Ioană Luis trimise pe Iosifú la nisce păstori de capre din apropiare, nisce vechi tovarășii ai lui, să cōră pâne. Iosifú ascultă orbesce.

După ce înoptase bine, de nu mai umbla nimenia pe drumú, Luis propuse lui Iosifú, să mērgă la tatălú sēu și să-i cōră ajutoriulú. Se înțelege, îi va spune starea, în care se află, pe cum și gândulú sēu de a merge la

Gibraltarú, unde nu va mai duce nici o lipsă, căci era în siguranță și în lucru bine plătit. După o vreme Ioană Luis își schimbă planulú. „Vreú să-ți faci bine ție, mai multú decâtú mie!” dîse elú și îi spuse, că va merge elú însu-și la tatălú sēu și în acestú chipú îl va scăpa de mânia pārintéscă cea dintāi și-l va convinge pe bătrānulú unchiașú Basilio despre planulú lorú, că e bunú, și elú atunci nu se va mai împotrivi de a le da ajutoriú.

Ioană Luis și plecă, dar se întorse éráși înapoi și ceru cuțitulú lui Iosifú, ca la casú, să-l atace cānil, să aibă cu ce se apēra. Îi mai ceru și o maramă, ca să-și lege capulú. Iosifú i-le dădu fără nici o vorbă.

A fostú trecutú o vreme bunicică, cândú s'a întorsú Ioană Luis, și dacă sermanulú păstoriú de capre ar fi fostú unú omú cătuși de câtú mai pătitú, trebuia să cunóscă o schimbare în tovarășulú sēu, dacă nu în alta, celú puținú în vorbele lui. Elú îl asigură, că tatălú sēu e sănētosú, dar r'a fostú chipú, să-l înduplece a le da altú ajutoriú decâtú unú rindú de baie de păstoriú; să se îmbrace dar cu ele și să între afundú în munți, căci suntú aproape urmăriți. E de lipsă, să se despărță unulú de altulú, căci atunci suntú mai în liniște, nu vorú mai avé cu cine grāi. Și așa elú luă drumulú spre munții Portugaliei. (Va urmá).

Bibliografie.

A apărutú de sub tipariú **Octoiolulú celú micú** edit. III. Blașiú 1892 și se află de vinđare la tipografia seminarială nelegatú cu prețulú de 80 cr. v. a., legatú cu călcāiú de pānză cu 95 cr. v. a. Legatú dimpreună cu **Pentecostariulú** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Cestiuni din dreptulú și istoria bisericéi romānesce unite, studiu apologeticú din incidentulú invectivelorú „Gazetú Transilvaniei” și altú Nic. Densușanu asupra Mitropolitulu Vancea și a bisericéi unite. Partea I. Opolú constă din 17 cōle=272 pagine formatú octavú, prețulú trimisú franco 80 cr. și se pōte procura dela tipografia seminarială.

Musa Romānă. Nr. 4. Sumariú: *Partea literarú:* Robert Schumann (continuare). — *Puterea cantulu.* — *Poesie.* — *Partea musicală:* De pe câmpie. — De-ași mai fi odată june. — Bistrițană. — Tóte aranjate de I. Murășanu.

Posta redacțiunii. *Varadia. Paulú I. Scusaș,* că fiindú îngrāmădiț cu lucrările și neavéndú spațú de ajunsú, nu amú pututú satisface până acum.

Editorú și redactorú răspundētorú:
Dr. Victorú Szmigelski.

Cu deosébită stimă cutezú a încunoscința pre **Veneratulú Clerú greco-catolicú,** că precum și până acum iaú asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorú, în ce privesce lucrulú de mēsariú și de sculptorú, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sante, dimpreună cu aședarea acelorú obiecte în fața loculu, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai leține.

Cu proiecte colorate servesou ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigatú recunóscere deosébită, și tóte mă îndreptățescu la sperarea, că Veneratulú Clerú mă va împărtăși ocașionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritú renumele celú bunu, care mi-l'am câștigatu până acum.

Prin tarifulú de zone dispăréndú depártările, prin acesta capacitatea de concuringă mi-s'a măritú.

Rugāndu-mé pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariú 1892

cu deosébită stimă
Carolú Müller,
auritorú și fabric. de recuis. bisericesci.

(6) 10—52